

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av miljöskyddslagen och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av miljöskyddslagen och till lagar som har samband med den (RP 189/2024 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Noora Herranen, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Sami Rinne, miljöministeriet
- överinspektör Vesa Suominen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- gruppchef Tuuli Myllymaa, Finlands miljöcentral
- chef för vattenskyddsteamet Jari-Pekka Pääkkönen, Helsingfors stad
- teknisk direktör Jukka Horttanainen, Hangö stad
- ledande jurist Marko Nurmikolu, Finlands Kommunförbund
- expert Airi Kulmala, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verksamhetsledare Anna Virolainen-Hynnä, Biokretslopp och Biogas Finland rf
- direktör, hållbar tillväxt Helena Soimakallio, Teknologiindustrin rf
- miljöchef Antti Heikkinen, Finlands naturskyddsförbund rf
- marinexpert Iiris Kokkonen, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- jord- och skogsbruksministeriet
- Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
- Demeca Oy
- Biokretslopp och Biogas Finland rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centraförbund SLC rf.

Inget yttrande av

- arbets- och näringsministeriet
- Åbo stad.

Betänkande MiUB 1/2025 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i miljöskyddslagen, avfallslagen och lagen om miljöskadefonden.

Enligt den gällande miljöskyddslagen är det förbjudet att från stranden stjälp ut ämnen i havet i sänkings- eller bortskaffningssyfte. Lagen gör dock ett undantag i fråga om utstjälpning av snö i havet. I propositionen föreslås det att undantaget slopas så att också utstjälpning av snö i havet blir förbjuden. Ändringen föreslås träda i kraft tre år efter det att lagen trätt i kraft. Ordalydelsen i förbudet mot sänkning och bortskaffande förtydligas.

Dessutom föreslås det bestämmelser om godkännande av biogasanläggningar som inrättas i anslutning till anmälningspliktiga djurstallar eller mindre djurstallar i ett anmälningsförfarande enligt miljöskyddslagen. Anmälningsförfarandet ska omfatta sådana biogasanläggningar i anslutning till ett djurstall som huvudsakligen behandlar avfall från det djurstallet. Biogasanläggningar som inrättas i anslutning till miljötillståndspliktiga djurstallar eller separat från djurstallar föreslås även fortsättningsvis vara tillståndspliktiga. I propositionen föreslås det även att avfallslagens bestämmelse om bokföringsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter ändras så att det vid anmälningspliktiga biogasanläggningar ska föras bok över avfallet på motsvarande sätt som vid miljötillståndspliktiga biogasanläggningar.

Vidare genomförs genom propositionen de ändringar i det så kallade industriutsläppsdirektivet, som gäller produktion av vätgas samt förgasning och pyrolys av avfall. Anläggningar som producerar högst 50 ton vätgas per dygn ska inte längre behöva tillstånd för produktion av vätgas genom elektrolys av vatten. Detta föranleder en ändring också i lagen om miljöskadefonden. Ingen miljöskadeavgift ska tas ut för anläggningar som producerar högst 50 ton vätgas per dygn genom elektrolys av vatten.

Dessutom ändras miljöskyddslagens bestämmelser om tillämpning av lagstiftningen om avfallsförbränning på förgasning och pyrolys av avfall.

Lagarna avses huvudsakligen träda i kraft den 1 mars 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med propositionen är att uppnå målen i regeringsprogrammet när det gäller att upphöra med utstjälpning av snö i havet och göra tillståndprocesserna för biogasproduktion smidigare. Propositionen innehåller också vissa ändringar som behövs för att genomföra ändringen av direktivet om industriutsläpp. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med ändringar i ikraftträdandebestämmelsen, och lyfter särskilt fram följande aspekter.

Betänkande MiUB 1/2025 rd

Förbudet mot att stjälp ut snö i havet

Ustjälpning av snö innebär att en stor mängd skräp kommer ut i vattnen. Plogad snö som stjälpas ut i havet innehåller en hel del skräp. Största delen av skräpet består av olika slags plaster och cigarettfimpar, som smulas i mindre bitar och blir mikroplast. Utskottet anser att förbudet behövs med tanke på den marina miljöns tillstånd. Även om förbudet inte löser problemet med nedskräpning av de kustnära vattnen är det uppenbart att ustjälpningen av snö i havet inte är förenlig med den allmänna uppfattningen om en tillräcklig miljöskyddsnivå. Förbudet leder dock till ett behov av att snabbt utveckla nya sätt att smälta snön och att införa nya snömottagningsplatser på land. Konsekvenserna gäller särskilt Helsingfors, där det är vanligt att snö stjälpas ut i havet.

Enligt 18 § i miljöskyddslagen är det förbjudet att från stranden stjälp ut ämnen i havet i sänk- eller bortskaffningssyfte, men förbudet gäller inte ustjälpning av snö i havet. I propositionen föreslås det att detta undantag slopas. Till denna del föreslås ändringen träda i kraft först tre år efter lagens ikraftträdande för att det ska finnas tillräckligt med tid för att planera och genomföra ersättande lösningar. Vid planeringen av de alternativa snömottagnings- och behandlingssystem som behövs när förbudet träder i kraft är det enligt utskottet viktigt att sikta på lösningar som inte innebär ökad användning av fossila bränslen, utan är totalt hållbara i miljömässigt hänseende. Den övergångsperiod på två år som planerades vid beredningen av propositionen förlängdes därför till tre år. Utskottet anser att tre år kan betraktas som en tillräcklig övergångsperiod. Utskottet föreslår vidare i fråga om 18 § att ikraftträdandet senareläggs med två månader, från mars till maj, för att övergångsperioden inte oändamålsenligt ska upphöra mitt under vinterunderhållssäsongen. När förbudet träder i kraft den 1 maj 2028 gäller det således de facto vinterunderhållet från och med hösten 2028.

Förbudet mot sänkning och bortskaffande i miljöskyddslagens 18 § bottnar i 1996 års protokoll till 1972 års konvention om förhindrandet av havsföroreningar till följd av dumpning av avfall och annat material (FördrS 87 och 88/2017, Londonprotokollet), som i princip innebär ett totalförbud mot dumpning av avfall och andra ämnen i havet (s.k. dumpningsförbud). Syftet med förbudet är att skydda den marina miljön från alla källor till förorening samt att minska och så långt möjligt eliminera förorening av havet till följd av dumpning av avfall eller andra ämnen. Londonprotokollet innehåller emellertid inte något förbud mot att avfall eller ämnen stjälpas ut i havet från stranden. Den sista meningen i 18 § 2 mom. i miljöskyddslagen, ”Detsamma gäller ustjälpning i havet från stranden av ämnen i sänk- eller bortskaffningssyfte”, utgör nationell reglering som syftar till att skydda den marina miljön mot förorening i större utsträckning än Londonprotokollet. Utskottet förtydligar att det nationella tillägget också gäller smutsigt, obehandlat vatten som släpps ut i havet som punktbelastning. Men lagstiftaren har inte haft för avsikt att hindra allt utsläppande av vatten i havet, och förbudet gäller inte diffusa utsläpp. Till exempel är det tillåtet att släppa ut dagvatten i havet.

Att smältvatten från snö släpps ut i havet från stranden får inte orsaka miljöförorening, men vid tolkningen av förbudet måste prövning från fall till fall tillämpas. I bestämmelsen är det omöjligt att exakt definiera vilket vatten som är så rent att det får släppas direkt ut i havet. Tillämpningen kan styras genom anvisningar och prövning från fall till fall. Utskottet konstaterar att smältvatten från snö bör behandlas innan det släpps ut i havet åtminstone så att skräpet i smältvattnet inte orsakar miljöförorening. Utskottet korrigerar ett fel i propositionsmotiven (s. 22). I propositionen

Betänkande MiUB 1/2025 rd

står det att ”smältvatten ska avledas till dagvattennätet”. Utskottet slår fast att det för att rent smältvatten ska kunna ledas ut i havet inte krävs att vattnet leds via dagvattenavlopp, utan det är också möjligt att använda ett separat utloppsrör.

Grundandet av en snömottagningsplats på land eller till havs är inte miljötillståndspliktig verksamhet direkt med stöd av miljöskyddslagen, men vissa bestämmelser i miljöskyddslagen kan vara tillämpliga på det. Inte heller den nya bygglagen föreskriver uttryckligen att deponering av snö kräver bygglov (42 § 1 mom. 8 punkten). Behovet av miljötillstånd och bygglov enligt bygglagen måste således bedömas från fall till fall. I motiveringen till 57 § om undantagslov konstateras det att behovet av att göra undantag från andra planbestämmelser än sådana som gäller byggande kan komma i fråga till exempel för att ordna en snöavstjälningsplats.

Utskottet noterar att miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet har inlett en utredning om hur bestämmelserna om dagvattenhantering i lagen om områdesanvändning och lagen om vattentjänster fungerar samt om ändrings- och förbättringsbehoven.

Anmälningsförfarandet i fråga om vissa biogasanläggningar

I propositionen föreslås bestämmelser om godkännande av biogasanläggningar som inrättas i anslutning till anmälningspliktiga djurstallar eller mindre djurstallar i ett anmälningsförfarande enligt miljöskyddslagen. Anmälningsförfarandet ska omfatta sådana biogasanläggningar i anslutning till ett djurstall som huvudsakligen behandlar avfall från det djurstallet. Biogasanläggningar som inrättas i anslutning till miljötillståndspliktiga djurstallar eller separat från djurstallar ska fortsatt vara tillståndspliktiga. Anmälningsförfarandet lämpar sig alltså bara för biogasanläggningar som hanterar stallgödsel från ett djurstall i anslutning till anläggningen. Om gödseln kommer från flera olika gårdar ska den gödsel som kommer från andra gårdar beaktas separat, och då lämpar sig tillståndsförfarandet bättre än anmälningsförfarandet.

Regleringen av djurstallar och biogasanläggningar utgör en komplicerad helhet, påpekar utskottet. Förslaget i propositionen bör ses som det bästa sättet att göra inrättandet av biogasanläggningar smidigare. Med tanke på likabehandlingen av verksamhetsutövarna och rättssäkerheten är det motiverat att alla biogasanläggningar har ett överklagbart förhandsgodkännande av myndigheten. Vid valet av godkännandeförfarande för verksamheten ska verksamhetens omfattning och konsekvenser beaktas. I enlighet med målen i regeringsprogrammet är det motiverat att vissa biogasanläggningar vid anmälningspliktiga djurstallar överförs från tillståndsförfarandet till det något lättare anmälningsförfarandet, där det mycket väl går att förebygga olägenheter från verksamheten genom villkor för verksamheten.

Både när propositionen bereddes och när sakkunniga utfrågades i utskottet har fördelarna med en övergång till ett registreringsförfarande lyfts fram. När bestämmelserna om registreringsförfarande infördes ansågs förfarandet dock lämpa sig för sektorer med ett stort antal anläggningar och relativt standardiserad teknik, där tillståndsbesluten sedan tidigare är ganska likartade. Det ansågs ändamålsenligt att verksamhet framför allt inom sektorer som har betydelse för grannskapsförhållandena behandlas i ett annat förfarande än registreringsförfarandet, eftersom de villkor som meddelas i tillstånds- eller anmälningsförfarandet kan förebygga eventuella olägenheter. Ett registreringsförfarande skulle också kräva grundlig förordningsberedning, vilket avsevärt skulle

Betänkande MiUB 1/2025 rd

fördröja uppnåendet av målen i regeringsprogrammet när det gäller att främja biogasanläggningar. Också ur verksamhetsutövarens synvinkel bildar ett djurstall och en biogasanläggning en klar funktionell helhet som lämpligen kan behandlas i ett anmälningsförfarande. Utskottet ser det som viktigt att ytterligare utveckla lagstiftningen så att den främjar biogasproduktion med hänsyn till miljöaspekterna.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av miljöskyddslagen

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen ändras i fråga om 18 § 3 mom. så att bestämmelsen träder i kraft den 1 maj 2028 i stället för den 1 mars 2028. På så sätt går det att undvika att förbudet träder i kraft under vinterunderhållssäsongen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 och 3 i proposition RP 189/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 189/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 18 § 2 och 3 mom., 32 § 1 mom. 2 punkten, 107 § 2 mom. 1 punkten, tabell 1 punkt 4 underpunkt a i bilaga 1 och tabell 2 punkt 13 underpunkt f i bilaga 1,

av dem tabell 1 punkt 4 underpunkt a i bilaga 1 och tabell 2 punkt 13 underpunkt f i bilaga 1 sådana de lyder i lag 905/2020, samt

Betänkande MiUB 1/2025 rd

fogas till tabell 1 punkt 14 i bilaga 1, sådan punkten lyder i lag 905/2020, en ny underpunkt a och till bilaga 4, sådan den lyder i lag 905/2020, en ny punkt 9 som följer:

18 §

Särskilda förbud som gäller havet

I Finlands territorialvatten eller ekonomiska zon får avfall eller andra ämnen i sänkningssyfte eller bortskaffningssyfte inte dumpas från finska eller utländska fartyg, från fordon på isen, från luftfartyg eller från i 4 § 2 punkten i havsskyddslagen avsedda havstekniska enheter, inte heller får fartyg, havstekniska enheter eller luftfartyg sänkas eller överges, med beaktande av vad som i 7 § 3 mom. i havsskyddslagen föreskrivs om motsvarande åtgärder utanför den ekonomiska zonen. Detsamma gäller utstjälpning i havet från stranden av ämnen i sänkningssyfte eller bortskaffningssyfte.

Bestämmelser om placering av muddermassa i vattenområden finns i vattenlagen.

32 §

Undantag från tillståndsplikten för vissa verksamheter som avser avfallsbehandling

För sådan yrkesmässig behandling av avfall eller behandling av avfall i en anläggning som avses i tabell 2 punkt 13 i bilaga 1 behövs det inte miljötillstånd med stöd av den punkten, när det är fråga om att

2) avloppsslam, slam från slamavskiljare och slutna tankar eller avfall från torrtoaletter som behandlats så att det blivit oskadligt eller oskadlig aska eller oskadlig slagg återvinns och används i enlighet med lagen om gödselmedel (711/2022),

107 §

Tillämpningsområde

Lagens 108–110 § tillämpas dock inte på

1) förgasnings- eller pyrolysanläggningar, om gaserna eller vätskorna från värmebehandling av avfall behandlas innan de förbränns i sådan omfattning att förbränningen orsakar mindre utsläpp än förbränningen av de minst förorenande bränslen på marknaden som skulle kunna förbrännas i anläggningen och om förbränningen, för andra utsläpp än kväveoxider, svaveloxider och stoft, inte orsakar större utsläpp än utsläppen från förbränning eller samförbränning av avfall,

Betänkande MiUB 1/2025 rd

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 18 § 3 mom. träder dock i kraft den 1 ~~mars~~ maj 2028. Tabell 2 punkt 13 underpunkt f i bilaga 1 och punkt 9 i bilaga 4 till lagen träder dock i kraft den 1 januari 2026.

Om det inte har gjorts en anmälan i enlighet med 115 a § om en biogasanläggning som avses i punkt 9 i bilaga 4 eller om anläggningen inte har ett miljötillstånd som avses i 4 kap., ska det göras en anmälan om anläggningen i enlighet med 115 a § före utgången av 2026. Om ansökan om tillstånd för en biogasanläggning är anhängig den 1 januari 2026, ska den behöriga myndigheten överföra ansökan till anmälningsförfarandet.

Om en biogasanläggning som avses i punkt 9 i bilaga 4 har miljötillstånd, får biogasanläggningen fortsätta bedriva verksamhet i enlighet med miljötillståndet. Den behöriga myndigheten ska överföra ansökan om miljötillstånd till anmälningsförfarandet när miljötillståndet behöver ändras i enlighet med 29 eller 89 §.

Betänkande MiUB 1/2025 rd

TILLSTÅNDSPLIKTIGA VERKSAMHETER

TABELL 1 Direktivanläggningar

4. Kemisk industri; tillverkning av de ämnen eller grupper av ämnen som anges nedan där tillverkningen omfattar kemiska eller biologiska reaktioner och sker i industriell skala

a) Tillverkning av oorganiska kemikalier såsom

– gaser, som t.ex. ammoniak, klor eller klorväte, fluor eller fluorväte, koloxider, svavelföreningar, kväveoxider, vätgas som inte är producerad genom elektrolys av vatten, svaveldioxid, kربonylchlorid

– syror, som t.ex. kromtrioxid, fluorvätesyra, fosforsyra, salpetersyra, saltsyra, svavelsyra, oleum, svavelsyrlighet

– baser, som t.ex. ammoniumhydroxid, kaliumhydroxid, natriumhydroxid

– salter, som t.ex. ammoniumklorid, kaliumklorat, kaliumkarbonat, natriumkarbonat, perborat, silvernitrat

– icke-metaller, metalloxider eller andra oorganiska föreningar, som t.ex. kalciumkarbid, kisel, kiselkarbid

14. Annan verksamhet

a) Produktion av vätgas genom elektrolys av vatten, när vätgasproduktionskapaciteten överstiger 50 ton per dygn

TABELL 2 Andra anläggningar

13. Behandling av avfall som sker yrkesmässigt eller i en anläggning samt behandling av avloppsvatten

f) Annan behandling av avfall än vad som avses i underpunkterna a, b och e och som omfattas av tillämpningsområdet för avfallslagen och sker i en anläggning eller yrkesmässigt, dock inte verksamhet vid en biogasanläggning som avses i punkt 9 i bilaga 4

Betänkande MiUB 1/2025 rd

ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER

9. Biogasanläggningar som inrättas i anslutning till ett djurstall som avses i punkt 5 eller i anslutning till ett mindre djurstall och som behandlar sådan naturgödsel, sådant vegetabiliskt foderavfall, sådant tvättvatten från mjölkkrum och från djurhållningslokaler och sådan mjölk som är oduglig som livsmedel som har uppstått i det djurstallet. Biogasanläggningarna får också behandla avfall som innehåller sådana naturmaterial från jord- och skogsbruket som är oskadliga för miljön och hälsan. En biogasanläggning får behandla mindre än sammanlagt 20 000 ton avfall per år.

2.

Lag

om ändring av 118 § i avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i avfallslagen (646/2011) 118 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 714/2021, som följer:

118 §

Bokföringsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter

Verksamhetsutövaren ska föra bok över avfallet när det gäller

5) sådan verksamhet inom livsmedelsindustrin som enligt miljöskyddslagen är anmälningspliktig eller verksamhet vid en sådan biogasanläggning som avses i punkt 9 i bilaga 4 till miljöskyddslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av punkt D i bilaga 1 till lagen om miljöskadefonden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i bilaga 1 till lagen om miljöskadefonden (1262/2022) punkt D underpunkt 4 och
fogas till punkt D i bilaga 1 en ny underpunkt 12 som följer:

Denna lag träder i kraft den 20 .

ÅRLIGA MILJÖSKADEAVGIFTER

D. Avgiftsklass 4	2 700 euro
-------------------	------------

4. KEMISK INDUSTRI

Tillverkning av de ämnen eller grupper av ämnen som anges nedan där tillverkningen omfattar kemiska eller biologiska reaktioner och sker i industriell skala

- a) Tillverkning av oorganiska kemikalier såsom
 - gaser, som t.ex. ammoniak, klor eller klorväte, fluor eller fluorväte, koloxider, svavelföreningar, kväveoxider, vätgas som inte är producerad genom elektrolys av vatten, svaveldioxid, karbonylklorid
 - syror, som t.ex. kromtrioxid, fluorvätesyra, fosforsyra, salpetersyra, saltsyra, svavelsyra, oleum, svavelsyrlighet
 - baser, som t.ex. ammoniumhydroxid, kaliumhydroxid, natriumhydroxid
 - salter, som t.ex. ammoniumklorid, kaliumklorat, kaliumkarbonat, natriumkarbonat, perborat, silvernitrat
 - icke-metaller, metalloxider eller andra oorganiska föreningar, som t.ex. kalciumkarbid, kisel, kiselkarbid
- b) Tillverkning av organiska kemikalier såsom
 - enkla kolväten (linjära eller cykliska, mättade eller omättade, alifatiska eller aromatiska)
 - syreinhållande organiska föreningar, särskilt alkoholer, aldehyder, ketoner, karboxylsyror, estrar och blandningar av estrar, acetater, etrar, peroxider och epoxihartser
 - svavelinhållande organiska föreningar
 - kväveinhållande organiska föreningar, särskilt aminer, amider, nitronyl- och nitroföreningar, nitratföreningar, nitriler, cyanater, isocyanater
 - fosforinhållande organiska föreningar
 - halogenerade kolväten
 - metallorganiska föreningar
 - plaster (polymerer, syntetfibrer, regenererad cellulosa)
 - syntetgummi
 - färgämnen och pigment
 - ytaktiva ämnen och tensider
- c) Olje- eller gasraffinaderier
- d) Tillverkning av växtskyddsmedel eller biocider
- e) Tillverkning av sprängämnen
- f) Tillverkning av gödselmedel baserade på fosfor-, kväve- eller kaliumbaserade råvaror (enka eller sammansatta gödselmedel)
- g) Tillverkning av produkter som innehåller läkemedel, även mellanprodukter

12. ANNAN VERKSAMHET

Produktion av vätgas genom elektrolys av vatten, när vätgasproduktionskapaciteten överstiger 50 ton per dygn

Betänkande MiUB 1/2025 rd

Helsingfors 13.2.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Mikkonen gröna
medlem Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Marko Asell sd
medlem Noora Fagerström saml
medlem Petri Huru saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Vesa Kallio cent
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Tere Sammallahti saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.